

ПЕРСПЕКТИВНІ ОБ'ЄКТИ РОЗШИРЕННЯ ТЕРИТОРІЇ НПП «БУЗЬКИЙ ГАРД»

Національний природний парк (НПП) «Бузький Гард» важливий елемент у структурі природно-заповідного фонду Миколаївської області. Створений з метою збереження, відтворення і раціонального використання унікальних природних та історико-культурних комплексів у басейні Південного Бугу, що мають важливе природоохоронне, наукове, естетичне, рекреаційне та оздоровче значення.

Ділянка басейну річки Південний Буг, в межах парку, має надзвичайно велике значення як один з центрів видоутворення рослин Причорномор'я. Тут збережені фрагменти різновидів степів з багатим різноманіттям, та значною кількістю рідкісних видів рослин та тварин. Тому необхідно забезпечити охорону не лише території НПП «Бузький Гард», а й прилеглих до нього буферних зон.

Перспективними для створення нових заповідних територій є:

- частина русла р. Південний Буг поблизу села Кам'яна Балка Первомайського району Миколаївської області – саме тут Південний Буг має три перекати, створює острів, що відзначено нами, як цінні ландшафтні об'єкти;
- долина р. Кодими із заплавними комплексами та ділянками піщаного степу;
- правий берег р. Синюха – де збереглись петрофітні степи між селами Станіславчик та Болеславчик Первомайського району;

В зв'язку з цим нами здійснено наукове обґрунтування ботанічного та двох ландшафтних заказників місцевого значення, за рахунок яких можливо розширити площу національного природного парку «Бузький Гард».

Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Острівці» в частині русла р. Південний Буг від села Кам'яна Балка до сіл Чаусово та Чаусово-2 Первомайського району:

Розташування. Територія запропонована для створення заказника знаходиться в частині русла р. Південний Буг. Тут Південний Буг утворює три перекати, створюючи три острови.

Площа об'єкту. 75 га.

Місцезнаходження. Миколаївська область, Первомайський район, між селами Кам'яна Балка та Чаусово, Чаусово-2.

Місце в системі фізико географічного районування. Дністровсько-Дніпровської північностепова провінція, Південномолдавська схилово-височинна область.

Загальна характеристика частини русла р. Південний Буг. Середня частина річки Південний Буг тече в південному та південно-східному напрямках і робить крутий поворот, змінюючи загальний напрям з південного на східний.

Протяжність р. Південний Буг в межах досліджуваного району становить 5 км, глибина річки коливається від 1,5 до 8 м, ширина від 100 до

150 м, швидкість течії води 0,1–0,3 м/сек. Долина ріки часто змінює ширину, прорізуючи кристалічні породи, вона звужується, набуваючи каньйоноподібного вигляду, із схилчастими та крутими берегами. В межах русла утворені три острови.

Рідкісні типи ландшафтів. Ландшафти водойми в цьому місці відрізняються особливою природною мальовничістю.

Наукове значення. Добре збережена ділянка русла р. Південний Буг, з островами та каньйоноподібною долиною.

Основні фактори антропогенного впливу. Видобуток граніту в долині річки кар'єрним способом.

Стан вивчення. Зібрані нами матеріали дають нам можливість детальніше вивчити русло р. Південний Буг в даній місцевості та включити цю територію в склад регіонального екологічного ядра.

Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Кодима» долини р. Кодими із заплавами комплексами та ділянками піщаного степу:

Розташування. Частина долини річки Кодима, правої притоки Південного Бугу із заплавами комплексами та ділянками піщаного степу.

Площа об'єкту. 3200 га.

Місцезнаходження. Миколаївська область, Первомайський район, околиці сіл Кумари, Кримка та Катеринка.

Місце в системі фізико географічного районування. Дністровсько-Дніпровської північностепова провінція, Південномолдавська схилово-височинна область.

Загальна характеристика русла та ландшафтів. Долина річки широка трапецієвидна, праві схили розчленовані ярами і балками, річище помірно звивисте. Ландшафтна структура мало диференційована, переважають сільськогосподарські ландшафти. Поверхня долини переважно рівна, місцями перетинається старицями та ярами, складена піщано-глинистими відкладами.

Кодима має ряд озерних розширень, їх довжина 1,0–3,0 км, переважна ширина 50–200 м, глибина близько 0,8–4,0 м.

В плесах ширина ріки 15–30 м, глибина близько 0,5–0,8 м, найбільша ширина – 60 м, глибина – 3,0 м (с. Кримка) На мілководдях річка заростає очеретом, на плесах тільки біля берегів. Дно рівне, на плесах намулисто-глинисте, в'язке, на перекатах – тверде, піщане, в гирлі кам'янисте.

Наукове значення. Добре збережена частина русла р.Кодима з унікальними піщаними та заплавами ділянками річкової долини.

Основні фактори антропогенного впливу. Значна частина долини зайнята під пасовища та сіножатті, 86 % – рілля. Води річки використовуються для зрошення сільськогосподарських угідь.

Стан вивчення. Зібрані нами матеріали дають можливість детальніше вивчити долину річки Кодима в даній місцевості та включити цю територію в склад регіонального екологічного ядра.

Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого

значення «Бережок» правого берега р. Синюха із збереженими петрофітними степами:

Розташування. Правий берег р. Синюха лівої притоки р. Південний Буг, із збереженими ділянками петрофітних степів.

Площа об'єкту. 350 га.

Місцезнаходження. Миколаївська область, Первомайський район, ділянка берегу між селами Станіславчик та Болеславчик.

Місце в системі фізико географічного районування. Дністровсько-Дніпровська лісостепова провінція, Південнопридніпровська височинна область.

Місце в системі геоботанічного районування. Причорноморська степова провінція, Приазовсько-Чорноморська степова підпровінція, смуга різнотравно-типчакково-ковилових степів, Правобережнодніпровський округ.

Загальна характеристика рослинного покриву. Рослинність правого берега річки Синюха представлена низькорослими видами. Основу складають дерновинні злаки з вузькими листками: костриця борозниста (*Fastuca rupicola*), тонконіг вузьколистий (*Poa angustifolia*), келерія гребінчаста (*Koeleria cristata*). На окремих ділянках можна зустріти ковилу волосисту (*Stipa capillata*), ковилу Лессінга (*Stipa lessingiana*) та ковилу пірчасту (*Stipa pennata*). Зустрічаються декілька видів шавлії степової (*Salvia stepposa*), рідше шавлії пониклої (*Salvia nutans*).

Зростають дивина лікарська (*Verbascum phlomoides*), різні види чебреців, залізняк бульбистий (*Phlomis tuberosa*), буркун лікарський (*Melilotus officinalis*), татарник звичайний (*Onopordum acanthium*), миколайчики польові (*Eryngium campestre*), волошка розлога (*Centauera diffusa*), цикорій дикий (*Cichorium intybus*), деревій звичайний (*Achillea submillefolium*), декілька видів полину та молочаїв тощо.

Рідкісні види флори. Ковила волосиста (*Stipa capillata*), ковила Лессінга (*Stipa lessingiana*), ковила пірчаста (*Stipa pennata*), шавлія ефіопська (*Salvia aegyptiaca*) – занесені до Червоної Книги України.

Наукове значення. Збережені унікальні ділянки петрофітних степів, з червонокнижними видами рослин.

Основні фактори антропогенного впливу. Видобуток граніту кар'єрним способом, збирання населенням лікарських рослин, випасання худоби, ділянки зайняті під пасовища та ріллю.

Стан вивчення. Зібрані нами матеріали дають можливість детальніше вивчити правий берег р. Синюха в даній місцевості та включити цю територію в склад регіонального екологічного ядра.

Розширення меж НПП «Бузький Гард», забезпечить:

- ведення екологічно збалансованої господарської діяльності в межах національних парків та прилеглих територій; розширення природно-заповідного фонду;
- об'єднання ланок між об'єктами природно-заповідного фонду, для відновлення цілісності зв'язків в природних ядрах та екологічних коридорах;
- збереження та відновлення біотичного різноманіття;

- збереження унікальних ландшафтів;
- зменшення розораності земель, кількості пасовищ в межах річкових долин та заплав;
- посилення боротьби з браконьерством.